

Het bijbelse kernwoord Vreemdeling¹

1. OUDE TESTAMENT

1. DRIE SOORTEN VREEMDELINGEN/ GASTEN EN HUN OPVANG ONDER ISRAËL

a. Vreemdeling is hij, die buiten Israëls grenzen woont of de buitenlander in het buitenland (bijv. Jes. 61 : 5). Hij is aangewezen op de bescherming van iemand of van een gemeenschap. Zie Gen. 23:4 Ex.2:22; Ex.18:3 (Mozes in Midian);. Vgl. o.a. Lev. 25:35; 2 Sam. 1:13; Gen.15:13 (Israël in Egypte); Jer. 14:8; vgl. Ps.119:19. Vreemde volkeren zijn, godsdienstig gezien, heidenen die buiten de lichtkring van Gods openbaring aan Israël leven. Daarom ervaart Israël het als een ramp om aan andere volken uitgeleverd te zijn of genoopt zijn in het buitenland als vreemdeling te verkeren. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in het woord ellendig = uitlandig.

b. Binnen Israëls grenzen kunnen vreemdelingen (niet-Israëlieten) wonen. Zulke vreemdelingen heten hoofdzakelijk ‘gerim’ (meervoud van ‘ger’) Wij komen hen o.a. tegen in Ex. 20:10; 22:21; Lev. 17:12; Deut. 5:14; 10:19; 14:21a; 28:43; 14:14; 31:29 (vreemdeling binnen uw poorten).

- ✓ Zij moeten vriendelijk behandeld worden en hebben zekere (voor)rechten (zie Jes. 14:1; Ez. 47:22v). Zij delen bijv. in een erfenis in Kanaän. Zij genieten de driejaarlijkse tienden (Deut.14:28v; 26:11v); de besnedenen onder hen mogen het Pascha vieren (Num.9:14; 15:29; Ez.14:7). Deze rechten danken zij aan de Heere Die de vreemdelingen liefheeft (Deut. 10:18) en hen behoedt (Ps. 146: 9).
- ✓ De vreemdelingen, die in Israël wonen (de ‘gerim’), worden in het O.T. in de bescherming van het volk aanbevolen, evenals de arme, de weduwe en wees (Ex. 22: 20; 23:9; Deut. 10:19; 23:7; 14:29; 24:14; Jer. 7:6; Ez. 22:29; u bent immers zelf ook een vreemdeling in Egypte geweest. Vgl. o.a. Lev. 24:22; Num. 9:14; 15:16, 29).
- ✓ Maar zij hebben ook plichten; o.a. zich onthouden van afgoderij (Lev. 20:2) en van werk op de sabbat (o.a. Ex. 20:10; 23:12))
- Ook de overgelatenen van de Kanaänieten (Gibeonieten) die door een list van hen gespaard zijn door Jozua bij de verovering van Kanaän, mogen als houthouwers en waterputters onder Israël blijven wonen (Jozua 9:21, 23, 27). Moabieten en Ammonieten echter waren wel vreemdelingen, maar mochten tot de vergadering van Israël niet toegelaten worden (Deut. 23:3vv). De profeten zagen toe op naleving van deze voorschriften. Ook mocht de vreemdeling die slaaf was (geworden) in het jubeljaar niet worden vrijgelaten (Lev. 25:25vv).
- Bij uitzondering kan ook een Israëliet (bijv. de Leviet uit Bethlehem van Richt. 17:7) een ger heten, als hij elders in het land vertoeft (Ri. 17: 7).
- Sommige vreemdelingen werden rijk en aanzienlijk (Lev. 25:47). Ze werkten in het leger, bij het beheer van de domeinen en in andere beroepen (1 Kron. 27:30v).

Zie verder onder 1.

¹ In deze voordracht is selectief gebruik gemaakt van F. J. Pop. *Bijbelse woorden en hun geheim*; 's Gravenhage 1964, s.v. buitenstaande. Verder Easten *Bible Dictionary in Bible Works*, sub Foreigner (Hebr. 'ger'); ook Robertson's Word Pictures in Bible Works. En: Woordenboek Online Bijbel.

c. Binnen Israëls grenzen wonen ook „bijwoners". De bijwoner heet Hebr. ‘toosjaab’. Hij is een vreemdeling (niet-Israëliet) die (tijdelijk) in Israël verblijft (als huurling woont bij een Israëliet op zijn land of als gast in huis; of als handelaar die door het land heentrekt; o.a. Deut.14:21). Hij heeft geen burgerrechten of grondbezit, maar is wel beschermd. Men moet hem gastvrij behandelen. Zie o.a. Gen. 23:4 (een ger en bijwoner). Zie verder onder 2.

1 (zie b boven). Uit Easton Bible Dictionary in Bible Works, sub Foreigner (Hebr. ‘ger’): ‘A Gentile. Such as resided among the Hebrews were required by the law to be treated with kindness (Ex 22:21; 23:9, 12; Lev. 19:10, 33,34; 23:22) (De 14:28 16:10,11 24:19) They enjoyed in many things equal rights with the native-born residents (Ex 12:49; Lev. 24:22; Nu 15:15 35:15) but were not allowed to do anything which was an abomination according to the Jewish law (Ex 20:10; Lev 17:15, 16; 18:26; 20:2; 24:16) etc. ‘

2. (zie c boven). Over de bijwoner (Hebr. toosjaab; Gr. paroikos) wordt gesproken in Ex. 12:45; Lev. 22:10; 25:6, 23, 35, 40, 45 - 47; Num. 35:15; 1 Kron. 29:15; Ps. 39:13; Ef. 2:19. Een (Hebr.) ‘naceri’ = een vreemdeling, behorend tot een ander volk, stam of geslacht (zo in Deut.14:21b).

2. DE VREEMDELINGEN ALS GEESTELIJKE EN MORELE BEDREIGING VAN GODS VOLK

Vreemdelingen onder Israël vormden soms ook een geestelijke en morele bedreiging van het Godsvolk. Hoe gemakkelijk nam Israël hun godsdienst en geestelijke/ morele ‘way of live’ over. Nazireërs en Rechabieten (geen wijn, wonen in tenten; vgl. Jer. 35) protesteerden daartegen.

Merkwaardig is, dat Salomo niet alleen voor de vreemdelingen bidt (1 Kon. 8 : 41-43), maar ook heiligdommen voor hun goden in Jeruzalem bouwt (1 Kon. 11:7 v.). Hetzelfde doen Achab en Manasse. Israël heeft de vreemdeling niet slechts geherbergd, maar soms ook zijn levensgewoonten overgenomen, tot schade van het leven met de Heere alleen. Zo dreigde het volk van God terug te vallen in het heidendom.

Het is daartegen, dat ook de Godsgezanten ernstig waarschuwden. ‘Geen vreemde god zal onder u zijn’ (Ps. 81:10). Vermenging met de in het heilige land overgebleven nazaten van de oorspronkelijke bewoners (Kanaänieten (die niet met wortel en tak waren uitgeroeid; Deut. 7: 1-6) was voor Israël een grote bedreiging. Vgl. Gen. 35:2, 4; Joz. 24:23; Ri. 10:16; 1 Sam. 7:3.

In de profetieën van deze Godsgezanten wordt enerzijds het perspectief geopend naar erkenning door de (heiden)volken van de Heere als de universele God (Jes. 42:6 v.v.; Jes. 45:14vv.; 56:1-8; 66:19; .Zach. 14:16vv). Anderzijds verkondigt de profetie Gods gericht over de volken, die zich aan Israël bezondigd hebben (zie o.a. in Am.1v.; Jes. 13-23; Jer. 46-51; Ez. 25-32).

Na de ballingschap wordt de antithese scherper: de niet-Joden worden uitgesloten van de herbouw der muren De tegenstelling tot de Samaritanen dateert van die tijd. Samaritanen heten dan vreemdelingen (zie Luk. 17:18) En de gemengde huwelijken worden ontbonden (Ezra-Neh.).

2. DIASPORAJODENDOM

Het Diasporajodendom kende tot op zekere hoogte, hoezeer het leven in de heidenwereld een bedreiging betekende voor de Joodse identiteit, ook het besef Licht der wereld te zijn. Zij waren ook wervend bezig en wie zich als heiden tot de Joodse godsdienst bekeerde en zich liet besnijden, was een volwaardig proseliet (een erbij gekomene)/ Jodengenoot en zijn nakomelingen golden als volle Joden.

Daaromheen was een grote kring van godvrezenden/ God-dienenden die in de Heere leerden geloven en zich ook wel lieten dopen, maar tot het Jodendom (besnijdenis) niet overgingen. De heidenzending nam echter onder invloed van de strenge school van Sjammai eerder af dan toe. Hillel en Gamaliël namen daarin echter een andere houding aan. Van Gamaliël is de schone spreuk: „Als een vreemdeling komt om proseliet te worden, dan steke men hem zijn hand toe om hem onder de vleugels der goddelijke presentie te brengen.”

3. NIEUWE TESTAMENT

Ook in het N.T. komt de vreemdeling (Gr. 'xenos') als aanduiding van de heiden voor.

A. Hij is onze naaste en wij zullen hem liefhebben, opvangen en herbergen

1. De houding tegenover hem wordt eens en voorgoed bepaald door Jezus als Hij in de gelijkenis van Luc. 10:30vv het Joodse naaste-begrip van toepassing verklaart op een Samaritaan (die voor Joods besef een vreemdeling was in de betekenis van vijand). In dezelfde lijn beweegt Matth. 25:35 zich, waar Jezus zich zelfs met de vreemdeling identificeert, wat in het verlengde ligt van Deut. 10:18 v. In Matth. 25:35 is de vreemdeling evenals in het O.T. een mens in nood; hij wordt in één adem genoemd met de hongerigen, dorstigen, naakten, zieken en gevangenen.

2. De liefde voor de vreemdeling vinden wij niet alleen bij Jezus (Matth. 25:35), maar ook Paulus vermaant ertoe (Rom. 12:13 en Hebr. 13:2). De opziener en de weduwe der pastorale brieven moeten herbergzaam zijn (1 Tim. 3:2; Tit. 1: 8 en 1 Tim. 5:10). In tijden van vervolging is het herbergen van vluchtelingen belangrijk. De liefde mag de boventoon voeren (Rom. 12:9). Men kan onwetend engelen herbergen (Hebr. 13:2; zie Gen.18).

Het ontvangen van de vreemdeling is ook dienst aan de verbreiding van het evangelie (3 Joh. 5:8).

B. Eertijds vreemdelingen en bijwoners, nu huisgenoten Gods

1. De vreemdeling is in het Nieuwe Testament vaak ook de heiden (de mens) die van God is vervreemd (Ef. 4:18; Col. 1:21). Hij staat buiten het leven Gods, en heeft dat te wijten aan zijn onwetendheid en verharding van hart.

2. De christenen, die huisgenoten Gods worden (Ef. 2:19) waren vóórdien uitgesloten van het burgerschap Israëls en vreemdelingen met betrekking tot de verbonden der belofte (Ef. 2: 12). Nu echter zijn zij geen vreemdelingen en bijwoners zonder rechten meer, maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods (Ef. 2:19). Ze zijn in Christus en door het geloof geënt in de olijfboom van Israël en delen in de vettigheid daarvan (Rom.11:17). ² Zij zijn ook burgers

² Robertson's Word Pictures: 'Sojourners (paroikoi): old word for dweller by (near by, but not in). So Ac 7:6,29; 1 Pe 2:11 (only other N.T. examples). Dwellers just outside the house or family of God. Fellow-citizens (sunpolitai) : old, but rare word, here only in N.T.), members now of the politeia of Israel (verse 12), the opposite of xenoï kai paroikoi. Of the household of God (oikeioi tou theou): old word from oikos (house, household), but in N.T. only here, Ga 6:10; 1Ti 5:8. Gentiles now in the family of God (Ro 8:29).

van het hemelrijk (Fil. 3:20), op weg naar het hemelse vaderland (Hebr. 11:16) en inwoners van het hemelse Jeruzalem (Hebr. 12:22 v.). Wie christen wordt, is niet langer een vreemdeling bij God; hij mag genieten van alle privileges van het kinschap Gods.³

C. Ik ben, o Heer' een vreemd'ling hier beneên

Intussen is en blijft hij wel een vreemdeling op aarde (Ps.119:19). Hij wordt gehaat en miskend, omdat hij zich anders gedraagt dan de wereld om hem heen (Joh. 15:19; 17:14, 16). Volgelingen van Jezus zijn als schapen temidden van wolven (Matth. 10:16). Ze worden beschouwd als vijanden van het menselijk leven, als misantropen (1 Petr. 4:4). Zij moeten er dan ook niet vreemd van opkijken, als zij vervolgd worden (1 Petr. 4:12). Daarom heten zij in 1 Petr. 1:1, 17; 2:11 „vreemdelingen" en „bijwoners"; dat is ook van toepassing op hun zijn in de wereld. Zij verkeren daar als de aartsvaders in het land der belofte (Hebr. 11: 8 vv.), als Israël in Egypte (Hand. 7: 6; 13:17) en als de diaspora-Joden in de Grieks-Romeinse wereld (Jak. 1: 1; 1 Petr. 1: 1).

Ter overweging

1. Zonder twijfel heeft het beeld dat het OT biedt omtrent de vreemdeling/ bijwoner (binnen uw poorten), gevolgen voor de houding van het huidige Israël m.b.t. de onder hen wonende Arabieren/ Palestijnen. Dat besef heeft de regering van Israël ertoe gebracht om ruimte te scheppen binnen de grenzen van het land Kanaän voor woon- en werkgelegenheid van deze onder hen wonenden. Denk aan de Gibeonieten. En aan Ezechiël 47:22vv (over het mede-erven van de vreemdelingen onder Israël).

2. Vanuit de overtuiging, dat Israël woont in een land dat hen niet alleen in 1948 door een besluit van de Verenigde Naties is toegekend, maar dat God hen ook heeft beloofd en geschonken (hoezeer de eeuwen door de landsgrenzen zich wijzigden), is het hun goed recht om tegen de vestiging van een eigen staat voor de Palestijnen binnen de landsgrenzen van de staat Israël te zijn. Tegelijk is het goed, dat zij eigen woongebieden voor hen binnen Israël hebben zoals in de Gazastrook en op de Westbank.

with the saints, and of the household of God, that is, members of right to all the privileges of it. Observe here, The church is compared to a city, and every converted sinner is free of it. It is also compared to a house, and every converted sinner is one of the domestics, one of the family, a servant and a child in God's house.'

3. Het geschrevene over de vreemdeling/ bijwoner heeft evenzeer betekenis voor de wijze waarop wij omgaan met de in Nederland wonende (legitieme) vreemdelingen, in het bijzonder zij die buiten hun geboorteland terecht zijn gekomen door vijandschap tegen en vervolging van christenen.